

“Erdelhun kompleksi” ve acı reçetesi

08 Ocak Salı 2019 21:25

Tarih geçmişten dersler çıkartmaktır. Bir Balkan bozgunu, siyasallaşan Ordunun başına gelenler ve ülkeye verdiği zararlar bu kadar ortadayken yeni olası sendromları da bu gözle görmek gerekiyor.

Orgeneral Mustafa Rüşti Erdelhun, 27 Mayıs 1960 ihtilali öncesi Demokrat Parti döneminin sabık Genelkurmay Başkanı'dır. İhtilal sonrası devrik iktidar mensupları ile birlikte tutuklanmış ve Yassıada'da yargılanmış, idam cezasına çarptırılmış, daha sonra cezası müebbet hapse çevrilmiştir. İdam cezası müebbet hapse çevrilmeden elleri arkadan kelepçeli hücrede çekilmiş fotoğrafı 27 Mayıs İhtilaline damgasını vuran fotoğraflardan biridir[1].

Org. Erdelhun'un Genelkurmay Başkanı olma serüveni bir telgraf ile başladı.

27 Mayıs 1960 öncesi İstanbul ve Ankara'da subaylar arasında değişik gizli örgütler kuruluyordu. Öyle ki bu örgütlerin bazılarının birbirlerinden bile haberleri yoktu.

İstanbul'da kurulan örgütlerden birine dâhil edilen Kur. Bnb. Samet KUŞÇU daha sonra korkarak tanıdığı cuntacıları ihbar ediyor, yapılan soruşturma sonucu daha sonra Kuşçu'nun da dâhil olduğu dokuz subay tutuklanıyordu.

"Dokuz Subay olayı" olarak bilinen bu hadise, 16 Ocak 1958 günü bir radyo açıklaması ile halka duyuruldu. Bu esnada, Org. Erdelhun, 2'nci Ordu Komutanı görevinde bulunuyordu. Olayın ortaya çıkmasını müteakip olayı kınayan ve derin teessürlerini belirten bir telgrafla iktidarın dikkatini çekiyordu[2].

"Silahlı Kuvvetlerin bütün mensupları olmasa bile, 2'nci Ordu Müfettişi radyodan yayınlanan duyurunun gereğini süratle yerine getirdi. Bu iki darbe teşebbüslerini kınayan bir telgraf çekti:

Sayın Başvekil Adnan Menderes- Ankara

Radyo yayınlarından öğrendiğimiz İstanbul'da 9 Subayın tevkifi suretiyle vaki ve tamamen hayalde kalan müessif hareketi bütün 2'nci Ordu personeli nefretle reddeder ve başta reisicumhurumuz olmak üzere bütün hükümet büyüklerimize olan sarsılmaz saygı ve bağlılığımızı teyit ile her an emirlerinize hazır olduğumuzu arz ederim.

Rüştü ERDELHUN, Orgeneral, 2'nci Ordu Müfettişi

Erdelhun bu telgrafın bir suretini 20/1/57 gün ve PER:3 3056 sayılı bir emirnameyle 2'nci Ordu Birliklerine de dağıttı.

Emirnameyi alan subaylar önce bu işe anlam veremediler oysa büyüklerimiz bu anlamlı telgrafı değerlendirmekte gecikmediler. 2'nci Ordu Müfettişi ERDELHUN bir gece ansızın Genelkurmay Başkanı oluverdi."

TSK'DA ANİDEN GENELKURMAY BAŞKANI OLMAK ÇOK SIK RASTLANAN BİR DURUM DEĞİLDİR.

TSK'nin köklü yapısı, Genelkurmay Başkanlığı gibi üst düzey bir komuta değişimini geleneksel sayılabilecek bir usule bağlamıştı.

Balyoz Davasının ve diğer kumpas davalarının hukuk kurallarına aykırı gelişimi bu usulü bozdu.

Eski Genelkurmay Başkanı Org. Necdet ÖZEL, bir önceki Genelkurmay Başkanı Org. Işık KOŞANER'in ani istifası ile 2011 yılında, bir anda kendisini bu koltukta buldu.

Normal şartlar altında aralarındaki bu devir teslim daha sonraki yıllarda gerçekleşecekti fakat Balyoz Davasının kamuoyuna bomba gibi düşen tutuklamaları Org. Işık KOŞANER'in silah arkadaşlarına yapılan bu haksızlık ve hukuksuzluğa isyanı olarak tecelli eden istifası ile öne çekilmiş oldu[3].

Bu istifa dalgasına dönemin Kara, Deniz, Hava Kuvvetleri Komutanları da katılıyor, Jandarma Genel Komutanı Org. Özel istifa etmeyerek önce kısa süreli olarak KKK'lığına birkaç günlüğüne vekâleten, daha sonra Genelkurmay Başkanlığına asaleten atanıyordu.

Org. Işık Koşaner'in istifasının hemen ardından Necdet Özel'in Başbakanlık Binasına çağrılışı ve merdivenleri koşar adımlarla çıkışı uzun süre medyanın gündemine oturuyordu.

Hemen arkasından Yüksek Askeri Şura'da dönemin Başbakanın masasının diğer komutanlardan ayrılması ve 30 Ağustos Kutlamalarının Genelkurmay Başkanı yerine TSK Başkomutanı Cumhurbaşkanlığı tarafından Genelkurmay Karargâhında kabul edilmesi, Org. Özel'in çakı gibi bir baş selamı ile kendini selamlaması medya tarafından manidar bulunuyor, TSK ile iktidar arasında esen bahar rüzgârları olarak yorumlanıyordu. Bunlar ufak işaretlerdi. TSK değişiyordu...

İşte 27 Mayıs 60 öncesi son Genelkurmay Başkanı Org. Erdelhun ile mevcut Genelkurmay Başkanı Org. Özel'in Genelkurmay Başkanı olma serüveni böyle.

Sonra ne oldu? Necdet Özel devri bitti, yerine Sayın Hulusi Akar Genelkurmay Başkanı oldu. Akar'ın Genelkurmay Başkanı oluşu da teamüllere uygun değildi. Onun yerine Orgeneralliğe terfi ettirilmesi beklenen korgeneraller kumpas davalara dâhil edilmiş, Akar sıralamada arka sıralardayken kumpas davalar nedeniyle YAŞ'a dosyaları giremeyen arkadaşlarının özel tutukluluk durumu nedeniyle öne çıkarak orgeneral yapılmıştı. Akar orgeneral oldu ve siyasi iktidar ile aralarından su bile sızmadı.

Akar'la "Su mecrasında aktı!"

15 TEMMUZ HAIN DARBE GİRİŞİMİ

Burada bir parantez açmamız gerekiyor. Ve hafızalara kazınan 15 Temmuz Darbe girişimi...

Kuşçu olayındaki gibi yine son dakikada bir binbaşının MİT'e darbeyi rapor etmesi, MİT Başkanı'nın Genelkurmay Başkanına durumu bildirmesi...

Darbe girişimine önlem alamayan ve geç kalan bir TSK...

Genelkurmay Başkanı Akar'ın, 2'nci Başkanın, Kuvvet Komutanlarının darbeci askerlerce derdest edilişi, kafalarına darbecilerle tabanca dayanması, darbeciler arasında Akıncı üssüne götürülüşleri...

Kışlalarda vatansever askerlerin canları pahasına darbecilere karşı mücadeleleri ve Türk halkının sokaklara çıkarak darbenin başarısız kılınması...

FETÖ'ye karşı TSK içerisinde temizlik, alınan sert tedbirler.

En son Başkanlık sistemine evrilen Türkiye ve bir gecede Genelkurmay Başkanlığından Milli Savunma Bakanlığına devşirilen Akar...

ERDELHUN SENDROMU VE SON GENELKURMAY BAŞKANLARI

Şimdi gelelim "Erdelhun Kompleksi"[4] kavramına.

Duayen gazeteci Güneri Civaoğlu, Milliyet Gazetesinde 10 Ocak 2012 tarihli yazısında şöyle açıklıyor bu sendromu:

“Erdelhun askerinin siyasete karışmaması gerektiğine inanan, başbakanın sözünden çıkmayan bir komutandı. Astlarının da kendisi gibi düşündüğünü sanmakla hem kendisini yanılttı, hem de Menderes’i yanılttı. Sonunda 27 Mayıs sabahı onunla birlikte devrildi. Yassıada karar defterine baktım, adı “396 nu.lu sanık” olarak şöyle zikrediliyor: Sanık Celal BAYAR’ın itimadını haiz olması nedeniyle onlarla asli iştirak halinde olduğu muhakkaktır. Yani bugünkü gibi, hükümetin kuyusunu kazmaktan değil, hükümetin güvenini haiz olmaktan idam yedi Erdelhun Paşa.

Alıntıladığım gerekçe, Erdelhun’dan sonraki Genelkurmay Başkanlarının kulağına küpe oldu. Sonrakiler astlarının muhtemel tepkisinden korkarak hükümetle uyumlu görünmekten çekindi. Buna da “Erdelhun Kompleksi” adı verildi. Bu kompleksin etkisiyle yarı askeri- yarı sivil bir rejim doğdu.”

1960’tan beri ilk kez (Org. Necdet ÖZEL’in Genelkurmay Başkanlığına gelişi vurgulanıyor) bu kompleks ortadan kalkıyor. Arada “tak diyorlar- şak yapıyorum”cu komutanlar gelse de Genelkurmay hiç bugünkü kadar uyumlu görüntü vermemişti.”

Peki, şimdi şu sorulara cevap arayalım?

TSK ile bu uyumlu kıvama nasıl getirildi? Kompleks nasıl kaldırıldı?

Karşılıklı bir diyalogla mı? İtibarsızlaştırılarak mı?

Rahmetli Erbakan’ın meşhur bir sözü vardır. “Kanlı mı olacak? Kansız mı? diye...” Türkiye’de ne yazık ki kanlı oldu...

Askeri vesayet aslında birçok ülkenin sorunuydu. Bu sorun ile değişik şekillerde yüzleşti bu ülkeler. Mesela İspanya, Yunanistan, mesela Güney Amerika ülkeleri... Örnekler çok...

İSPANYA’DA BİR DARBELER ÜLKESİ DEĞİL Mİ? ASKERİ VESAYET NASIL KALDIRILDI? KANLI MI? KANSIZ MI?

Nilgün Cerrahoğlu İspanya’yı ve özellikle İspanya’daki Sivil- Asker uyumunun sağlanma sürecini ve ordu reformunun nasıl yapıldığını şöyle anlatıyor[5]:

“İspanya’nın daha önce asker kökenli Savunma Bakanı geleneğine Sosyalist Hükümet Döneminde (Sosyalist Gonzales dönemi anlatılıyor) bir sivil atanarak asker-sivil ilişkilerinde bir çeşit “Kopernik Devrimi” başlatıldı.

1984’de çıkarılan bir yasa ile kuvvetler arasında bölüştürülmüş yetkiler Savunma Bakanının elinde toplandı. Ordu harcamaları, silah alım satımları, ordu mensuplarının tayinleri, kariyerleri üzerindeki tek karar mercii Bakan oldu.

“META Planı” adı verilen bir plan çerçevesinde KKK’nın modernleştirilmesi hedef alındı ve bu konuda büyük bir modernleştirme gerçekleştirildi.

İspanya Silahlı Kuvvetlerinin 9 askeri Bölgeye dayalı konuş durumu 5 bölgeyi bir konuş durumuna indirildi. (Dokuz’lu konuş yapısı darbe durumunda ülkenin önemli 12 kentini işgalini kolaylaştırıyordu.)

Jandarma Komutanlığı ilk kez Genel Müdür seviyesinde bir siville bağlandı.

Köklü dönüşüm ikna gücüyle ordunun rolünün demokrasiyi bastırmak değil, ülkeyi dış düşmanlardan korumak olduğunu izahta başarı ile sağlandı.

Bir yandan ordu içerisindeki general ve yüksek düzeyli ordu mensuplarının sayısı azaltılırken bir yandan ordunun modernizasyonu sağlandı.

Generallerin sayısının azaltılması ani emeklilikle değil, emeklilik yaşı beklenerek yapıldı. “Doğal bir geçiş süreci, geçmişten şiddetli kopuşa” tercih edildi.”

Bu kitabından alıntı yaparak Sivil- Asker uyumunun nasıl sağlandığını makalesinde şu şekilde anlatıyor[6]:

“İspanya’da bütün bunlar askerleri aşağılayarak yapılmamıştır!”

“Ordu reformu diyalogu yok sayarak gerçekleştirilmemiştir”

Dönemin İspanya Başbakanı Gonzales bunu “Reformları öyle bir şekilde yaptık ki” diyerek vurguluyor ve “Silahlı Kuvvetlerde bunun makul bir süreç olduğunu ve milli savunma için olumlu olduğunu anladi.” diyordu.

Türkiye’deki ortam bu mudur?

Eski Genelkurmay Başkanı Işık Koşaner daha yeni “ Ordu Mensubu evrensel hukuka aykırı biçimde tutuklu bulunmaktadır. Bu durum çok kez yetkili makamlara anlatılmasına rağmen yasal çerçevede bir çözüm bulunamamıştır” diyerek istifa etmedi mi? Hal böyleyken karşılıklı anlayışa dayanan makul bir süreçten söz etmek mümkün müdür?

İspanya’da süreç bir demokratikleşmeydi, sürecin yöntemleri demokratikti. Bizde ise bir devri sabık yaratılıyor.”

İspanya gerçeği budur.

PEKİ YA TÜRKİYE GERÇEĞİ?

TSK'nin dönüşümüne; Atabeyler Davası, Zir Vadisi Davası, Kozmik Büro Aramaları, Bülent Arınç'a Suikast Davası, Balyoz, Ergenekon Davası gibi sözde darbe iddiaları, Casusluk, Amirallere Suikast, Fuhuş, Poyrazköy gibi inanılmaz rezil ve bir mesnedi olmayan davalarla başlanmıştı.

Bu davalar öncesinde yasal düzenlemeler, dönemin siyasi iktidarı tarafından jet hızıyla geçirildi. Asker kişilerin sivil mahkemelerde yargılanmasının önü açıldı[7]. Kamuoyunda "Haberal Davası" diye bilinen davada kararı veren hâkimlere tazminat ödettilmesine karar verilince iktidar partisi hemen tedbirini aldı, böyle tazminat ödemeleri olursa bunları devletin ödeyeceğini belirten bir yasa çıkararak kumpas davaları idare eden hâkimleri kollayan bir yasa çıkardı.

Bitmedi... Sonunda Özel Yetkili Mahkemeler (ÖYM) hadlerini aştılar. Ok siyasi iktidara dönmüştü. ÖYM'ler kaldırıldı, fakat kumpas davalara bakan ÖYM'ler bu davalar sonuçlanana kadar görevlerine devam edeceklerdi!

Bu düzenlemelerle yargılanan birçok değerli asker bu davalar devam ederken emekli edildi. Bu süreçte birçok kumpas mağduru general/amiral/subay/astsubay ve yakınları vefat etti. Mağduriyetlere kan bulaştı. TSK'nin hafızası ve tecrübe birikimi yok edildi. Silah arkadaşlığı kavramı yara aldı. Komutanlara güven azaldı. Bunca yaşanana ve ikaza rağmen FETÖ tehdidi görülemedi.

TSK şekillendiriliyordu fakat arkası gelecekti.

Hem de kanlı bir girişimle geldi.

15 Temmuz hain darbe girişimi bir milat oldu.

15 Temmuz hain darbe girişimi sonrası TSK için köklü değişiklikler, Kanun Hükmündeki Kararnameler ile yapıldı. Her sabah yeni bir düzenleme ile uyandık. Düzenlemelere yetişemez olduk. Değişiklikler sertti. Bu düzenlemeler yapılırken komutanları emir subayları tarafından esir alınmış, yerlere yatırılarak kelepçelenmiş, bir TSK vardı. Değişikliklere, düzenlemelere görüş bildirebilecek, öneri sunabilecek durumda değildi. Zaten soran da yoktu. Bu görülüyor, çünkü TSK tüm bunlar olurken ses çıkarmadı, kabullendi her şeyi.

Askeri Liseler, Harp Okulları(HO), Harp Akademileri, Askeri Hastaneler, askeri yargı tak diye kapatıldı. İstanbul GATA Hastanesi, Sultan Abdülhamit Han Eğitim ve Araştırma Hastanesi oldu! (Askeri okulların bir kısmı sonrasında yeni düzenlemelerle açıldı. HO, sivil bir rektöre bağlandı, garip bir hiyerarşi altında şimdi okullar eğitim veriyor, beş, altı ayda subay, pilot yetiştirir olduk.)

Milli Güvenlik Kurulu ve Yüksek Askeri Şura'nın sivil üyeleri artırıldı. Terfilerin görüldüğü Yüksek Askeri Şura yayımlanan bir KHK'ye göre, Cumhurbaşkanı yardımcıları, Adalet Bakanı, Dışişleri Bakanı, İçişleri Bakanı, Hazine ve Maliye Bakanı, Milli Eğitim Bakanı, Milli Savunma Bakanı ve Genelkurmay Başkanı ile Kuvvet Komutanlarından oluştu.

Askeri ve sivil Hiyerarşi yeniden düzenlendi. Jandarma ve Sahil Güvenlik Komutanlığı İç İşleri Bakanına, Kuvvet Komutanları Milli Savunma Bakanına bağlandı. Ben emekli bir asker olarak şu anda "KKK, Deniz Kuvvetleri K., Hava Kuvvetleri K. kimdir?" bilmediğimi geçen eşimle konuşurken fark ettim! Siz Allah aşkına düşünmeden bir çırpıda söyleyebilir misiniz??? Son zamanda üst düzey komutanlar basına ne zaman konuştular, fikirlerini söylediler, bilen var mı???

Ayrıca Cumhurbaşkanı ve Başbakanın, gerekli gördüklerinde Kuvvet Komutanları ile bağlılarından doğrudan bilgi alabileceği ve bunlara doğrudan emir verebileceği, verilen emrin herhangi bir makamdan onay alınmaksızın derhal yerine getirileceği de karara bağlandı.

Terfi sistemi yeni baştan düzenlendi, teamül, gelenek, görenek falan kalmadı, terfiler, emekliler siyasi iktidarın iki dudağının arasına bırakıldı. (Tak 2nci Ordu Komutanısın!, Tak Genelkurmay Başkanlığı Denetleme ve Değerlendirme Başkanı!)

15 Temmuz Hain darbe girişimi, TSK'deki hain yapılanmayı ortaya çıkardı. Kumpas davaların TSK kadrolarındaki tahribatına tuz biber ekti, hain yapılanmanın korkunç düzeyi su yüzüne çıktı. TSK zaten darbe yemişti, darbe üstüne darbe aldı. TSK'nin değişimine ikinci kez kan bulaştı.

Kanlı oldu kısaca değişim kanlı...

ERDELHUN KOMPLEKSİ TEDAVİ EDİLDİ Mİ?

Bu kanlı değişim ve TSK üzerinde yapılan düzenlemeler, kompleksi tedavi etti mi? Darbe geçmişi ile sık sık anılan TSK'den bu virüs atılmış, en azından siyasi iktidarı yapılan düzenlemeler tatmin etmiş görünüyor.

Ama bu kompleks biter başkası görülür mü? Bu da merak konusu.

Mesela bu sefer de siyasallaşma eğilimindeki bir TSK mı var acaba? Örnekleri bolca görür olduk da o yüzden. Üst düzey komutanların Millet Camiinde üniformalarıyla sabah namazı kılması ve boy boy fotoğraf vermeleri, Suriye topraklarına operasyonlara giden bazı askerlerin siyasi işaretler yapması, Harp Okulları mülakatlarında adaylara siyasi sorular sorulması ve öğrenci seçimlerinde bu cevapların dikkate alınması, sarıklı Harp Okulu öğrencisinin sosyal medyaya düşen resimleri, siyasi bir parti adayının ismini tekrar ederek yürüyüş kararı saydırılan askerlerin görüntüleri, üst düzey siyasilerin sıkça askeri birlik ziyaretleri, ziyaretlerde naklen telefonla cumhurbaşkanına bağlantılar vs. vs...

35 yıllık askerlik hayatımda iki kez siyasileri kışlada gördüm. Birinde dönemin Cumhurbaşkanı Demirel Tugayımıza sancak vermişti, diğesinde de Somali'ye uğurlanan askerler için yapılan töreni kabul eden dönemin Başbakanı Çiller... Ya şimdi... Siyasiler kışlalardan çıkmaz oldular. Esas duruşta telefonla cumhurbaşkanının söylediklerini dinleyen rütbeliler ve siyasiler.

Darbe zihniyeti kökünden yok edilsin. Bu önemliydi. Türkiye'de demokrasinin kökleşmesi ve ileri bir demokrasi olmazsa olmaz şarttır. Ordunun siyasetle kavgalı olması hiç istenmeyen bir durumdur. Türkiye darbelerden, siyasetle kavgadan çok zarar görmüştür. Aksine sınırları belirlenmiş, demokrasiye saygılı bir ordu Türkiye'ye güç katar.

TSK değişmeliydi. Fakat asıl olan TSK'nin tüm bu değişimleri yaşarken mesleki teamüllerine, gelenek göreneklerine ve en önemlisi silah arkadaşlığı kavramı ile evrilmesiydi. Kısaca fabrika ayarlarıyla oynanmamasıydı. Ne yazık ki fabrika ayarlarının çoğu değiştirildi ve tekrar dönebilmekte zor görünüyor.

Harbiyelilik kavramı yok edildi, komutanlık vasıfları değiştirildi, liyakat mumla aranır oldu. Ve bugün siyasilerle içli dışlı olan bir TSK, buram buram farklı kokan ve farklı görünen bir TSK var. Bırakın fabrika ayarlarıyla oynanmasını, Fabrika da sonunda özelleştirildi(Tank ve Palet Fabrikası!)

TSK'ye "**Peygamber Ordusudur.**" denir. Doğrudur. Ama "**Camiye, kışlaya, okula siyaset sokmayın.**" prensibi de önemli bir düsturdur. Bu iki söylem terazinin iki kefeşi gibidir. Dengeli olduğunda bir değer ifade eder.

Tarih geçmişten dersler çıkartmaktır. Bir Balkan bozgunu, siyasallaşan Ordunun başına gelenler ve ülkeye verdiği zararlar bu kadar ortadayken yeni olası sendromları da bu gözle görmek gerekiyor. Vesayeti kıracağım diye (veya Erdelhun Sendromunu tedavi edeceğim diye) TSK'yi siyasallaştırmak, FETÖ belasına ve tecrübesine rağmen başka cemaat, tarikat ve dini öbekleşmelerin tehdidi altına sokmak, milli birlik ve bütünlüğümüzün en önemli koruyucusu olan TSK'yi zayıflatır, asıl o zaman emperyalist ülkelerin ekmeğine yağ sürülür.

Ne diyelim, Türkiye'de hukuk, adaletin ruhuna el Fatiha derken, TSK zorla tedavi edilmişken, herkese yeni ruh hayırlı olsun. Sendromsuz ve sadece işini yapan bir TSK dileklerle...

[1] Yazarın Notu: Bu fotoğraf ABC Ajansı Yayınları, Hulusi Turgut'un "Menderes/Zorlu/Polatkan'ın kendi el yazıları ile yaptırılmayan savunmalar" adlı, 1988 Nisan basımlı kitabında bulunmaktadır. Çok üzücü bir resimdir. Buraya taşımak istemedim.

[2] Bir İhtilal Daha Var, Örsan ÖYMEN

[3] Bu olayın detayı için Galeati Yayıncılık, İkrani Özturan, "Çuvaldız, Yeni TSK, TSK'nin Kara Delikleri, Öz eleştiri"

[4] Milliyet Gazetesi, Güneri CİVAOĞLU, 10 Ocak 2012

[5] "Bir Kanlı Gül", İspanya" Nilgün CERRAHOĞLU, Tekin Yayınevi, 1987

[6] Cumhuriyet Gazetesi, Nilgün Cerrahoğlu, Sivilleşme ve devri Sabık

[7] Özden Örnek, "Cambazı Bırak, Balyoza bak" Nergiz Yayınları,

Veli Murat Tulga

Odatv.com

Veli Murat Tulga

arşiv

İletişim

Haber Merkezi: 0 216 449 32 00

Faks: 0 216 449 32 00

Mail: info@odatv.com

İletişim

Künye

Gizlilik Sözleşmesi ve Koşullar

Mobil Uygulamalar

Reklam

Reklam: 0 216 449 32 00

reklam@odatv.com

© 2021, Oda TV. Tüm haklar saklıdır.

ANA SAYFA

YAZARLAR

VİDEO

FOTO GALERİ

ARŞİV

KATEGORİLER

